

Фальченко О.О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет»*

Мардус Н.Ю., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет»*

ПРОЦЕС ПОДАННЯ ТА ОПРИЛЮДНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фальченко О.О., Мардус Н.Ю. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства. У статті висвітлено поняття подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства. Визначено та обґрунтовано процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства. Досліджено проблеми представлення інформації у фінансовій звітності. Вдосконалено процес подання та оприлюднення фінансової звітності.

Ключові слова: фінансова звітність, подання, оприлюднення, користувачі, управління.

Фальченко Е.А., Мардус Н.Ю. Процесс представления и обнародования финансовой отчетности предприятия. В статье отражено понятие представления и обнародования финансовой отчетности предприятия. Определен и обоснован процесс представления и обнародования финансовой отчетности предприятия. Исследованы проблемы представления информации в финансовой отчетности. Усовершенствован процесс представления и обнародования финансовой отчетности.

Ключевые слова: финансовая отчетность, представление, обнародование, пользователи, управления.

Falchenko E.A., Mardus N.Yu. Process of presentation and promulgation of the financial reporting of enterprise. The concept of presentation and promulgation of the financial reporting of enterprise is reflected in the article. Certainly and the process of presentation and promulgation of the financial reporting of enterprise is reasonable the problems of presentation of information are Investigational in the financial reporting. The process of presentation and promulgation of the financial reporting is improved.

Key words: financial reporting, presentation, promulgation, users, managements.

Постановка проблеми. Сьогодні для досягнення цілі бухгалтерського обліку є представлення інформації в фінансовій звітності, яке відбувається саме в процесі подання та оприлюднення фінансової звітності. Подання та оприлюднення фінансової звітності повинні розглядатися в системі бухгалтерського обліку, щоб показати, чому рішення користувачів впливають на діяльність підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні аспекти подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства глибоко досліджені у працях вітчизняних учених: Ф.Ф. Бутинця, С.В. Голова, С.М. Гольцова, І.Й. Плікуса, Ю. Цал-Цалка, П.Я. Хомина, В.В. Сопка, Л.В. Нападовської та ін. Проте багато праць указаних дослідників носять суперечливий та дискусійний характер.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених, слід відзначити, що виникає необхідність подальшого поглиблення досліджень, спрямованих на вдосконалення процесу подання та оприлюднення фінансової звітності та забезпечення її вимогам користувачів, що визначає актуальність дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є визначення та обґрунтування процесу подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства як джерела інформації для ефективного управління.

Виклад основних результатів. Бухгалтерський облік є складною інформаційною системою, яка забезпечує зв'язок між господарською діяльністю та особами, що приймають рішення. На підставі даних бухгалтерського обліку підприємства зобов'язані складати фінансову звітність. Складання звітності є завершальним етапом облікового процесу. Фінансова звітність являє собою звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів та містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Підприємства зобов'язані подавати квартальну та річну фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів та іншим користувачам відповідно до законодавства.

Метою складання фінансової звітності є подання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства для прийняття ними рішень щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами, участі в капіталі підприємства, оцінки якості управління та здатності своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства, регулювання діяльності підприємства тощо.

Користувачами фінансової звітності можуть бути фізичні та юридичні особи, які потребують інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства для прийняття рішень. Такими особами можуть бути власники, засновники підприємств, трудові колективи цих підприємств, органи державної статистики, інші органи виконавчої влади та користувачі відповідно до законодавства.

Облік повинен не тільки відображати результати діяльності минулих періодів, а й забезпечувати інформацією користувачів на всіх рівнях управління для здійснення поточної та перспективної діяльності підприємств, тому одним із ключових моментів є визначення змісту обліку для потреб управління, тобто формування інформаційної системи для прийняття виважених рішень, а також визначення напрямів стратегічного розвитку підприємства в майбутньому.

Розвиток сучасної науки та вимоги сьогодення визначають поняття подання та оприлюднення як процеси, що є індикаторами економіки, оскільки певні принципи переносяться із суспільних відносин в економічні. Саме процес подання як передача звітності її користувачам становить основу в розкритті інформації, що міститься у фінансовій звітності.

Подання фінансової звітності – це процес адресного представлення фінансової звітності її користувачам в паперовій та електронній формах для прийняття рішень. Оприлюднення фінансової звітності – це процес публічного розміщення фінансової звітності для широкого загалу та користувачів, що приймають рішення на її основі, шляхом її публікації в спеціалізованих виданнях.

Однією з сутнісних рис, що дає змогу розмежовувати зазначені поняття, є адресність, тобто наявність конкретного користувача, що отримує звітність у процесі її подання, та відсутність орієнтації на нього як такого в процесі оприлюднення. У процесі оприлюднення фінансової звітності користувач не визначений, бо тут більшою мірою відіграє роль сам процес, а не орієнтація його на користувача.

Інформація, що подається у фінансових звітах, повинна бути зрозумілою і мати однозначне тлумачення користувачами за умови, що вони мають відповідні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації. Фінансова звітність повинна надавати користувачам лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття ними рішень і дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, під-

твердити та скоригувати їх оцінки, зроблені в минулому.

Концентрація уваги на фінансових звітах пояснюється значенням їх як основного джерела інформації, що використовується для прийняття економічних і управлінських рішень різними категоріями користувачів.

Суб'єкти господарювання в процесі ведення бухгалтерського обліку мають швидко та гнучко реагувати як на зовнішні, так і на внутрішні умови господарювання. Економіко-політичні умови підвищують рівень вимог традиційних користувачів облікової інформації та розширюють їх коло.

Фінансова звітність розрахована на потреби користувачів в умовах ринкової економіки. Показники фінансової звітності мають деталізуватися, розкриватися та контролюватися підсистемою управлінського обліку та внутрішнього контролю.

В умовах сучасного економічного розвитку країни роль ступеня довіри до якості та прозорості показників бухгалтерського обліку, що становлять основу фінансової звітності суб'єктів господарювання, важко переоцінити, оскільки ця інформація цікавить не тільки вітчизняних, а й зарубіжних користувачів.

Найважливішою вимогою подання та оприлюднення фінансової звітності є достовірність звітності, яка забезпечується чітким дотриманням установлених правил ведення бухгалтерського обліку і складання звітності. Цьому сприяє зближення бухгалтерського обліку і міжнародних стандартів, що є генеральною лінією реформування бухгалтерського обліку в країні.

Формування інформації про діяльність підприємства, зокрема фінансової, здійснюється за допомогою методів та інструментарію бухгалтерського обліку, які забезпечують даними систему управління вітчизняних підприємств. Саме інформація здатна упорядкувати господарські операції і процеси, забезпечуючи відносну рівновагу між внутрішніми і зовнішніми потребами підприємства. Організація бухгалтерського обліку є невід'ємним елементом у процесі створення, обробки і використання облікових даних, що характерно для всіх підприємств незалежно від форми власності. Підвищення ефективності представлення й оприлюднення фінансової звітності в системі організації бухгалтерського обліку забезпечить комплексне інформування користувачів про діяльність підприємства. Від рівня організації бухгалтерського обліку залежить ефективність забезпечення усієї системи інтересів користувачів фінансової звітності та функціонування бухгалтерського обліку на підприємстві у цілому. У сучасних умовах система бухгалтерського обліку орієнтована на збереження капіталу, отримання максимальних прибутків і відображення їх показників у фінансовій звітності, тому необхідним є розширення меж впливу організації бухгалтерського обліку на рішення користувачів.

Проблеми гармонізації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів у країні полягають передусім у тому, що система обліку значною мірою підпорядкована податковому законодавству і тому не забезпечує користувачів (як зовнішніх, так і внутрішніх) необхідною інформацією для прийняття ефективних господарських (управлінських) рішень.

Гармонізація, таким чином, є невід'ємним складником процесу реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, який розпочався для вдосконалення національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності з урахуванням вимог міжнародних стандартів і законодавства ЄС. Держава в перспективі має всі необхідні передумови, аби використовувати бухгалтерський облік як засіб регулювання економіки. Втім, для цього необхідно забезпечити виконання основного призначення бухгалтерського обліку – надання достовірної інформації користувачам, що, своєю чергою, забезпечить порівняність інформації, яка міститься у фінансовій звітності.

Різниця в структурі, завданнях розвитку суб'єктів господарювання досить широка, і щоб домогтися реальної оцінки діяльності організацій, необхідно бачити всю специфіку їх діяльності, яка може і повинна бути відображена у звітності. Це пов'язано з деталізацією подання окремих статей звітності, які мають безпосереднє відношення до реалізованих бізнес-процесів і водночас можуть мати накопичувальний характер та використовуватися для отримання додаткових доходів.

Програма реформування бухгалтерського обліку в країні передбачає збереження стабільності бухгалтерського обліку і створення умов для еволюційного його розвитку без руйнування накопиченого досвіду його ведення в народному господарстві.

До основних недоліків подання та оприлюднення фінансової звітності можна віднести обмеженість обліково-економічної інформації щодо фінансової звітності; недоступність фінансової звітності неінституційним користувачам облікової інформації (фізичним особам); складність розуміння фінансових показників, тобто неможливість сприйняття особами, які не мають спеціальних знань з економіки, обліку, аналізу; невідповідність складеної за національними стандартами фінансової звітності міжнародним вимогам, що ускладнює стандартизацію та уніфікацію облікової системи країни загалом; недостатня соціальна спрямованість фінансової звітності і, як наслідок, неповноцінність системи обліку як інформаційної підсистеми глобального середовища.

Має місце й низка не вирішених проблем щодо трансформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ, це підготовка звітності за національними стандартами, оскільки законодавство не дає однозначної відповіді на питання щодо необхідності паралельно з поданням звітності за міжнародними стандартами подавати звітність й за національними.

У разі застосування виключно міжнародних стандартів потрібно змінювати систему статистичної звітності, що ґрунтується на даних фінансової звітності підприємств.

У зв'язку із входженням країни у світовий економічний простір іноземним партнерам необхідна об'єктивна інформація про діяльність українських підприємств, їх результати і напрями розвитку для залучення іноземних інвестицій, надання кредитів, створення спільних підприємств тощо.

Отже, кожне підприємство в процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним. Своєю чергою, управління виступає творчим процесом керівника, що ґрунтується на виважених рішеннях, прийнятих на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві. Дані, що є основою прийняття рішень, представляються у формі фінансових звітів відповідних звітних періодів, тому неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства під час вирішення поточних та перспективних господарських проблем. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватися дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятими для користувачів. Як наслідок, процес підготовки, складання, подання та оприлюднення фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності та фінансовий стан підприємства. А оскільки є й зовнішні користувачі, то фінансова звітність забезпечує повною мірою їх потреби, пов'язані з інформацією про даний суб'єкт господарювання. Отже, фінансова звітність є провідною категорією, що покликана забезпечити користувачів інформацією і, як наслідок, створити умови для ефективної та цілеспрямованої роботи підприємства. Таким чином, усі зміни, спрямовані на вдосконалення подання фінансової звітності, пов'язані із забезпеченням її достовірності, повноти, перспективної спрямованості та своєчасності.

Висновки. Процеси подання та оприлюднення фінансової звітності мають різне змістове наповнення і характеризуються низкою особливостей, виокремлення яких дало змогу чітко виділити межі кожного з них. Зокрема, характерними ознаками для них є адресність, активна та пасивна поведінка користувача, а також наявність потреби у прийнятті рішень на підставі даних фінансової звітності. Для достатнього усвідомлення потреб користувачів звітності необхідно здійснити розподіл та групувати споживачів інформації для подання та оприлюднення звітності, звертаючи увагу саме на можливість управління діяльністю господарюючого суб'єкта.

Список літератури:

1. Шилова Л.Ф. Методология формирования и инструментарий бухгалтерской отчетности : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Л.Ф. Шилова ; Марийский государственный технический университет. – Йошкар-Ола., 2010. – 40 с.
2. Кіндрацька Л.М. Фінансова звітність: проблеми розкриття інформації / Л.М. Кіндрацька// Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін», (7–8 жовтня 2010 р.). – Полтава : АСМІ, 2010. – С. 124–126.
3. Єфімов В.І. Напрями гармонізації бухгалтерського обліку та звітності в Україні / В.І. Єфімов // Фінанси, облік і аудит. – 2011. – № 18. – С. 278–284.
4. Жук В.М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні / В.М. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 10. – С. 16–22.
5. Колінько Н.І. Відповідність фінансової звітності українських підприємств міжнародним стандартам / Н.І. Колінько, Т.Є. Єзерська // Наук. вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 215–220.